

Research Results and Practical Significance of the Research: *The results of the comparative analysis of bachelor's and master's level educational programs in the field of education at Vienna University and analogous Ukrainian educational programs in the field of Education / Pedagogy revealed that despite the general similarity in content and structure of the defined educational programs, there are differences in the credit allocation for practical training and overall pedagogical preparation for future teachers. Productive practices for constructing individual educational trajectories by learners at Vienna University were emphasized, as well as the system of "informed" career choice (projects during the career choice phase that provide a realistic view of the daily life of a teacher and illustrate the profession's requirements; statistical data on employed graduates and analytical data on profession-related queries overall and by subjects/specializations, across the country, regions, cities; a system of consultations, open events, etc.), the presence of an orientation period in education to affirm professional choices and enhance the practical significance of learners' research. The prospects for further research lie in adapting the research results into the practice of Ukrainian educational programs, if necessary, revising their objectives and program outcomes, assessing the effectiveness of practical implementation of best practices, and evaluating the competitiveness of program graduates in the job market.*

Key words: *internationalization, higher education quality, educational professional program, field of Education/Pedagogy, bachelor's and master's level educational programs in the field of education at Vienna University, student mobility, future teacher preparation.*

УДК 378.147:373.3

Тетяна Мієр

Київський університет імені Бориса Грінченка

ORCID ID 0000-0002-2874-2925

DOI 10.24139/2312-5993/2023.05-06/093-101

ТРАНСКУЛЬТУРНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА НА ЗАСАДАХ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ В УНІВЕРСИТЕТАХ УКРАЇНИ І КИТАЮ

У статті проаналізовано сучасний стан транскультурної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. У результаті дослідження встановлено, що одним із пріоритетних напрямів удосконалення означеної підготовки майбутніх учителів студентів є змістово-процесуальна реалізація компетентнісного підходу.

З'ясовано, що у XXI столітті в освітній системі Китаю відзначається активна підтримка компетентнісного підходу, спрямованого на формування компетентних та відповідальних фахівців з високим професійним рівнем. Встановлено, що підготовка майбутніх фахівців відбувається за чотирма рівнями вищої музичної освіти, серед яких передвища (отримання спеціаліста), бакалавратура, магістратура та докторантура. Висвітлено відмінності китайської музичної освіти від європейської зокрема у впливі азійської музичної традиції, екзаменаційних системах, спеціалізованих програмах; охарактеризовано найвидатніші вищі навчальні заклади КНР та особливості навчання в них. Представлена до ознайомлення реформована нова концепція спеціальності «Музична освіта»

Обґрунтовується думка, що запровадження компетентнісного підходу сприяє оновленню освітнього процесу у закладах вищої педагогічної освіти України і Китаю в результаті акцентуації способів і механізмів формування й розвитку у студентів здатності практично діяти і творчо застосовувати набуті знання та досвід у майбутній фаховій діяльності.

Ключові слова: *транскультурна підготовка, компетентнісний підхід, культура фахового мислення, майбутні вчителі музичного мистецтва.*

Постановка проблеми. Системи національної освіти України і Китаю знаходяться сьогодні в процесі глибокої модернізації. Йде пошук найбільш ефективних шляхів подальшого розвитку вищої школи, оптимальних умов і можливостей її інтеграції у світовий освітній простір. З поглибленням міжкультурних контактів представників різних країн виявились корінні зміни у сфері транскультурної підготовки фахівців, адже для того, щоб ефективно взаємодіяти у науці та практиці, необхідні такі якості особистості, що представляють собою інтегративний зв'язок ціннісних орієнтацій, моральних позицій, етики спілкування. У такому контексті особливої актуальності набуває проблема реалізації компетентнісного підходу, що спристите оновленню та вдосконаленню транскультурної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

У світлі значного впливу західного мистецтва на сучасний світ, розвиток мистецтва в КНР орієнтується на збереження унікальної культурної спадщини китайського народу. Важливими аспектами цього розвитку є підтримка різноманітності мистецтва, демократизація, акцент на життєві проблеми китайського народу і глибокі питання китайського суспільства. Спеціальна увага приділяється уникненню безпричинного копіювання західного мистецтва. Ця ситуація сприяє високій активності у галузі мистецької освіти для молодого покоління в сучасному Китаї. Підготовка майбутніх фахівців мистецького спрямування зумовлена бажанням зберегти національне коріння, традиції, етнічну самовизначеність, художні надбання.

Різноаспектні проблеми фахової підготовки вчителя музичного мистецтва в сучасному суспільстві висвітлено в наукових розвідках О. Андрейко, А. Козир, Г. Падалки, Л.Паньків, В. Орлова, О. Ростовського, О. Рудницької, О. Хижної, В. Шульгіної, О. Щолокової та ін. Нині музична освіта у навчальних закладах КНР перебуває в стані активних перетворень. Це викликає зростаючий інтерес серед науковців та дослідників в Китаї, які докладають зусиль для кращого розуміння поточного стану, досягнень і проблем у системі музичної

освіти в країні. Дослідженням підготовки вчителів музичного мистецтва займаються такі китайські науковці: Чжоу Юнь, Ван Лей, Тань Сяо, Ван Тяньці, Ян Ян, Яо Ямін, Ван Цзін І, Чжан Яньфен, У Іфан, Лю Чан, Чжоу Мінь, Май Вень та інші. Спільно з цим, питання підготовки вокалістів і музикантів у закладах вищої освіти в КНР розглядаються у наукових роботах Лянь Лю, Лю Чан, Чжан Вей та інших дослідників. Щодо історико-педагогічного аспекту розвитку вищої музичної освіти в Китаї, його освітнім аспектом цікавляться Ван Цзін І, Джоу Юнь, Чень Хуейхуей.

Однак малодослідженим залишається питання щодо врахування тенденцій індивідуалізації навчання у системі транскультурної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, що можливо розв'язати за умови змістово-процесуальної реалізації компетентнісного підходу.

Мета статті полягає у визначенні та обґрунтуванні особливостей змістово-процесуальної реалізації компетентнісного підходу у процесі транскультурної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва.

Виклад основного матеріалу. Аналіз наукових розвідок дозволяє узагальнити, що фахова підготовка майбутнього вчителя – це складний, динамічний і безперервний процес, який вимагає урахування потреб сучасної школи у фахівцях, здатних творчо вирішувати складні теоретичні та практичні завдання освітнього процесу, що свідчить про важливість проблеми фахової підготовки майбутніх учителів музики, пошуку ефективних шляхів та вибору раціональних методів керівництва процесом їхнього навчання.

На думку О. Андрейко, «підвищення рівня компетентності майбутніх педагогів є одним з актуальних завдань сучасної фахової підготовки студентів» (Андрейко, 2012, с.) У зв'язку з цим процес транскультурної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва теж зазнає змін.

Невід'ємною ознакою удосконалення трагкультурної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва у закладах вищої освіти України і Китаю є її розбудова відповідно до компетентнісно зорієнтованого підґрунтя, що зумовлено кількома причинами. По-перше, переходом світової спільноти до інформаційного суспільства. У цих умовах пріоритетним вважається не традиційне накопичення знань та предметних умінь і навичок (мета так званої «знаннєвої

педагогіки»), а – формування вміння вчитися, оволодіння навичками пошуку інформації, здатності до самонавчання упродовж життя (вважається, що ці новоутворення стають визначальною сферою професійної діяльності).

По-друге, модель особистісно зорієнтованої мистецької освіти передбачає визнання кожного студента суб'єктом освітнього процесу, носієм двох груп якостей, що у своїй цілісності виявляються як уміння навчатися та бажання вчитися, що можливе за умови, з одного боку, оволодіння продуктивними (загальнонавчальними) вміннями і навичками та розгорнутою рефлексією, а з іншого, – сформованістю позитивного емоційно-ціннісного ставлення як до процесу діяльності, так і до її результату.

По-третє, виходячи з того, що до основних загальноцивілізаційних тенденцій сучасного світу відносять глобалізацію всіх сфер життєдіяльності особистості та суспільства, актуалізується проблема надання майбутньому вчителю музичного мистецтва елементарних можливостей самовизначатися в житті, активно діяти, бути конкурентоспроможним на світовому ринку праці.

Як методологічна основа забезпечення мети, змісту і якості вищої освіти компетентнісний підхід розглядається значною частиною зарубіжних дослідників, серед яких найбільш відомі Дж. Равен, Дж. Боуден, С. Маслач, М. Лейтер, Е. Шорт, Е. Тоффлер, Р. Уайт, А. Бермус, Р. Хайгерті, А. Мейхью та ін.

Сучасні педагоги вважають, що набуття життєво важливих компетентностей може дати майбутньому вчителю музики можливість орієнтуватись у сучасному суспільстві, інформаційному просторі, швидкозмінному ринку праці з метою подальшого здобуття освіти. Компетентнісний підхід до формування змісту освіти став новим концептуальним орієнтиром шкіл зарубіжжя і породжує безліч дискусій як на міжнародному, так і на національному рівнях різних країн.

В Китаї існують чотири рівні вищої музичної освіти. Перший рівень, тривалістю від 2 до 3 років, присвоює студентам ступінь «спеціаліста», і після завершення навчання видається відповідний диплом. У країні діє близько 50 вищих навчальних закладів, які надають можливість отримати диплом «спеціаліст-музикант», із них 39 спеціалізуються на музично-педагогічній освіті.

Другий рівень навчання триває від 4 до 5 років і дає право отримати ступінь бакалавра. На сьогодні в Китаї приблизно 160 вищих

навчальних закладів надають можливість здобути бакалаврську ступінь в музичних спеціальностях, з яких приблизно 100 дозволяють отримати цей ступінь в галузі «викладач музики». Зазвичай, програми бакалаврату з музичної педагогіки тривають 4 роки, хоча в консерваторіях навчання може тривати 5 років.

Третій рівень – це магістратура, програми якої розраховані на 2-3 роки. Після успішного закінчення навчання студентам видається диплом магістра. У сучасний період в Китаї існують приблизно 50 вищих навчальних закладів, які проводять підготовку магістрів у галузі музичних спеціальностей, із яких близько 40 пропонують можливість отримати науковий ступінь магістра в галузі «педагог-музикант».

Щодо четвертого рівня – докторантури, то, зазвичай, навчання на ньому триває 3 роки. Після успішного завершення навчання студентам видається докторський диплом і присвоюється докторський ступінь. На сучасному етапі розвитку суспільства в Китаї існує 8 вищих навчальних закладів з програмами докторантури у музичних спеціальностях, з яких 5 спеціалізуються на музичній педагогіці: Пекінський, Столичний, Фузіанський, Харбінський та Хенанський педагогічні університети.

Вищу освіту майбутній вчитель музичного мистецтва може здобути, як в коледжі, інституті, так і в університеті та консерваторії. Проте варто зазначити, що терміни навчання та освітні програми можуть виявити значні відмінності. Крім того, існують гнучкі навчальні програми, які дозволяють змінювати тривалість навчання, скорочуючи або подовжуючи її відповідно до потреб студента.

Отримавши ступінь бакалавра в університетах та консерваторіях, майбутні вчителі музичного мистецтва мають можливість працювати в навчальних закладах, де надається базова музична освіта. Після успішного завершення програми бакалаврату, студенти можуть вирішити продовжити навчання, вступивши до магістратури. Ті, хто успішно складуть вступний іспит, також можуть розглядати можливість продовження навчання в аспірантурі.

Магістратура для майбутніх вчителів музичного мистецтва спрямована на підготовку кваліфікованих вчителів, які здатні працювати як у початкових, так і в середніх школах, і мають потенціал стати дослідниками у галузі музичної освіти. За бажанням, магістри-майбутні вчителі музики можуть надалі просуватися у науковому напрямку та отримати докторський ступінь. Професія вчителя музики

стала поширеною в КНР, і музичні спеціальності відкриваються навіть у технічних університетах, що призводить до ситуації, коли випускники із ступенем бакалавра часто зіштовхуються із труднощами у пошуку роботи у своєму фаху. Також важливо враховувати, що випускники магістрів та докторів мають значно більше можливостей для успішного трудового самовираження в даній галузі.

Як концептуальну основу оновлення змісту, форм і методів навчання визначає компетентнісний підхід О. Отич. Вчена наголошує, що «компетентнісний підхід в умовах інтеграції української системи вищої освіти у європейський та світовий соціокультурний простір є актуальним і може успішно використовуватися як методологічна основа. Особливо важливим він виявляється у теперішній час для підготовки фахівців, здатних діяти в умовах постійних соціальних трансформацій» (О.Отич, 2013, с.291).

Важливим моментом перетворення в історії музичної освіти Китаю, зокрема в аспекті педагогіки, став період з другої половини ХХ століття до початку ХХІ століття. Одним з ключових досягнень у відношенні до історичного розвитку китайської музичної освіти стало формування спеціальної педагогічної освіти. У ХХІ столітті в китайській системі освіти активно просувається інноваційний підхід, зосереджений на вихованні обізнаних і відповідальних кадрів із високим професійним рівнем. Ці принципи знайшли своє відображення в нормативних актах, таких як «Конституція Китайської Народної Республіки», «Закон про освіту в Китайській Народній Республіці», «Закон про вищу освіту в КНР», «Закон про обов'язкову освіту в Китайській Народній Республіці» і багатьох інших.

Сучасна мистецька освіта Китаю відзначається різноманіттям мистецьких напрямів і стилів, а також багатовекторністю виконавських традицій.

1. Розквіт музичної освіти в Китаї розпочинається із 1976 року. Це призвело до відкриття музичних факультетів в педагогічних закладах вищої освіти. Такі факультети були відкриті у Хеняньському, Чанчунському, Цзілінському, Наньчанському педагогічних інститутах, Цзянханському університеті та інших вищих навчальних закладах Китаю. Важливим є те, що до 2004 року в країні існувало 388 вищих навчальних закладів, в яких були запропоновані музичні спеціальності. Хуан Сяньюй пропонує поділ етапу відродження на такі періоди: «І період (кінець 1970-х – 1990-і рр.) – упровадження

елементів, які надають освіті системного характеру (етап мобілізації та розробки планів реформи: позбавлення від хаосу, відновлення поваги до вчителів і освіти, проголошення «трьох поворотів»); II період (1993–1998 рр.) – реформування чинної в 1980–1990-ті рр. структури освіти; етап здійснення реформи відповідно до вимог ринкової економіки; III період (1999–2006 рр.) – поглиблення реформи структури освіти та всебічне просування вперед, виховання якісних характеристик» (Хуан Сяньюй (2012), С. 155-159].

«Музичне виховання на всіх освітніх рівнях у Китаї – як вважає Лю Маоні – це насамперед виховання музикою, яка є символом порядку, цивілізації, що привносяться у світ героями міфології, мета яких – умиротворення й гармонізація людини та соціуму, внесення в хаотичне середовище певної структури, норми, ієрархії, у якій музична педагогіка базується на традиціях – звернена до глибин давньосхідної мудрості» (Лю Маоні, 2017, с. 312).

У 2001 році Міністерство Китаю оприлюднило нові обов'язкові стандарти для музичних предметів, що визначило важливий етап у модернізації музичної освіти та інтеграції її в міжнародний освітній контекст. Як зазначає Яо Ямін: «новий стандарт передбачає поєднання музичної підготовки з іншими мистецтвами та науками, збагачення змісту музичного навчання новими цікавими формами й інформацією. Критерії оцінювання спрямовані на покращення успіхів кожного студента, співпраця викладача та студента ґрунтується на паритетних засадах, умови освітнього процесу за єдиною лекційною формою включають досвід студентів і ресурси суспільної культури» (Яо Ямін, 2017, с. 31).

Таким чином, у сучасній професійній підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва викристалізуються нові орієнтири освітніх процесів, зорієнтовані на всебічне розкриття потенціалу кожного студента, сприяння його саморозвитку та формування фахової компетентності у майбутньому. Підготовка професіонала, компетентного фахівця, який займається будь-яким видом музичної діяльності, вимагає володіння комплексом психолого-педагогічних і музичних знань та умінь. Удосконалення фахової підготовки вчителя музичного мистецтва зумовлюється не лише правильною орієнтацією студентів у процесі навчання на спеціальних заняттях, а й методичним обладнанням та практичною вправністю, що одержують студенти під час опанування спеціальних дисциплін.

Уважаємо за необхідне у майбутньому дослідити особливості вирішення методологічних, педагогічних, методичних проблем у процесі фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. Перспективи наукового осмислення проблеми удосконалення транскультурної підготовки студентів у процесі модернізації фахової підготовки вчителя музичного мистецтва пов'язані зі всебічним вивченням компетентнісної парадигми, подальшою розробкою нових форматів її впровадження в практику.

ЛІТЕРАТУРА

- Андрейко, О. І. (2012). Концептуальні засади формування виконавської культури музиканта в контексті педагогічної творчості. *Науковий часопис національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова*. Серія 16. Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики, 18 (28), 56–59. (Andreiko, O. I. (2012). Conceptual foundations of the formation of a musician's performing culture in the context of pedagogical creativity. *Scientific journal of the Drahomanov National Pedagogical University. Series 16. Teacher's Creative Personality: Problems of Theory and Practice*, 18 (28), 56-59).
- Отич, О. М. (2013). Творча індивідуальність як критерій педагогічної майстерності вчителя. *Педагогічна майстерність академіка Івана Зязюна*, 291–298 (Otych, O. M. (2013). Creative personality as a criterion of teacher's pedagogical skill. *Pedagogical skill of Academician Ivan Ziazun*, 291–298).
- Падалка, Г. М. (2008). *Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін): монограф.* Київ: Освіта України (Padalka, G. M. (2008). *Pedagogy of art (theory and methodology of teaching artistic disciplines): monograph.* Kyiv: Education of Ukraine).
- Лю, Маоні (2017). Особливості музичного навчання студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів Китаю. *Науковий вісник МНУ імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки*, 4 (59), 311-316 (Liu, Moni (2017). Features of musical training of students of the faculties of arts of pedagogical universities of China. *Scientific Bulletin of VO Sukhomlinsky. Pedagogical Sciences*, 4 (59), 311-316).
- Хуан, Сяньюй (2012). Система музичної освіти Китаю. *Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди*, 2 (11), 155-159 (Juan, Xianyu (2012). China's music education system. *Bulletin of Kharkiv National Pedagogical University named after G. S. Skovoroda*, 2 (11), 155-159).
- Яо, Ямін (2017). Вокально-педагогічна освіта Китаю та її значення для самоорганізації навчального простору китайських студентів. *Педагогічні науки*, 1 (87), 55 (Yao, Yamin (2017). China's vocal and pedagogical education and its importance for the self-organization of the Chinese students' educational space. *Pedagogical sciences*, 1 (87), 55).

SUMMARY

Miyer Tetiana. Transcultural training of future musical art teachers on the basis of a competent approach at universities of Ukraine and China.

The article deals with the problem of the artistic and pedagogical training of the music teachers in the modernization of educational system in Ukraine and China

integration into the global educational community. The author revealed the potential of transcultural competence in the process of training specialists in pedagogical universities of Ukraine and China, considered the problems of professional training based on humanistic principles of education and upbringing. Questions regarding the formation and evolution of music education in Ukraine and China as a component of artistic and pedagogical education are considered.

Therefore, professional training of the contemporary teachers in a modern Ukraine and China is primarily focused on the educational needs of the individual, the supporting national pedagogical traditions and the enhancement of the teaching experience, spiritual reproduction of intellectual potential of the nation, providing highly qualified labor market. From this perspective, the further development of the teacher's education should be focused on the transformation from the quantitative to the quality measures.

This involves, firstly the upbringing of a real citizen of Ukraine and China, for which the need of an obtaining the basic skills and general education and professional development associated with the strengthening of their own country. In this context, the problem of a combining the national character of the education with the globalization of educational and scientific ties is actualized.

A scientific explanation of the functional-content features of the artistic and educational activities is argued, the original interpretation of the content and the forms of classes is provided, the pedagogical conditions and the ways of optimization of professional training are revealed.

Key words: *teachers of musical art, transcultural training, competence approach, culture of professional thinking.*